

Grenzen verkennen.

Handreiking transfers, hulpmiddelen en mantelzorgers

Mantelzorger Mieke Smit is op bezoek bij haar oudere zus, die in een woonzorgvoorziening woont. Miekės zus geeft aan dat ze naar bed wil. Mieke helpt haar eerst van de leunstoel in de rolstoel en rijdt dan naar de kamer van haar zus. Daar gebruikt ze een tillift van de zorgorganisatie om haar zus in bed te helpen.

Wat zegt de wet- en regelgeving?

Mantelzorgers en medewerkers leggen afspraken over de taakverdeling vast in het zorgleef- of ondersteuningsplan met instemming van de cliënt. Er is niets op tegen dat een mantelzorger een naaste helpt met transfers en daarbij een tillift gebruikt.

Een mantelzorger die een naaste helpt met een transfer en daarbij hulpmiddelen zoals een tillift gebruikt, deed dat soms ook al in de thuissituatie. Als een cliënt naar de woonzorgvoorziening verhuist, kan in het zorgplanoverleg besproken worden of de mantelzorger dit voor de naaste blijft doen – als mantelzorger en cliënt dat allebei ook willen. Een andere cliënt spontaan hulp bieden mag ook, mits die cliënt dat zelf wil.

Hoe te handelen als organisatie?

Het is belangrijk dat de organisatie vaststelt dat mantelzorgers hulpmiddelen, materialen en apparaten van de organisatie mogen gebruiken. Eventueel kan de organisatie daar voorwaarden aan stellen. Vervolgens legt de organisatie dit vast in het beleid, inclusief een verantwoording van de gemaakte keuzes en informeert de medewerkers.

Wat is de rol van de medewerker?

Je gaat in gesprek met de cliënt en de mantelzorgers over de zorg, waarbij ook het gebruik van hulpmiddelen en transfers aan de orde komt. Je informeert hoe dat tot nu toe is gegaan en wie daarbij betrokken waren. Je geeft aan hoe de organisatie er tegenaan kijkt. Je bespreekt welke afspraken je met elkaar maakt en hoe je die evalueert.

Indien gewenst kun je deze mantelzorgers instrueren en samen oefenen, totdat de mantelzorgers het hulpmiddel op de juiste wijze kunnen gebruiken. Ook kun je mantelzorgers tiltechnieken aanleren voor de transfer van stoel naar rolstoel.

Mantelzorgers die al ervaren zijn in het uitvoeren van transfers en het gebruik van een of meerdere hulpmiddelen, kunnen jou laten zien wat voor hun naaste het prettigst is en jou ook tips geven. Overleg en stem de zorg met hen af. Door contact te leggen en te onderhouden, kun je problemen en misverstanden vaak voorkomen.

Als je vindt dat een mantelzorger niet goed werkt met een hulpmiddel, moet je met de mantelzorger bespreken hoe het beter kan. Je kunt dit ook in je team inbrengen en vragen hoe je collega's er tegenaan kijken en of zij tips hebben om het gesprek hierover aan te gaan. Blijft verbetering uit, dan kun je in overleg met je leidinggevende besluiten om het hulpmiddel niet meer ter beschikking te stellen aan de mantelzorger.

Wie is verantwoordelijk en aansprakelijk?

De zorgorganisatie is niet verantwoordelijk voor wat de mantelzorger doet en evenmin aansprakelijk voor de schade die de naaste lijdt door eventuele fouten van de mantelzorger. Als medewerker ben je dus ook niet aansprakelijk.

De organisatie is evenmin verantwoordelijk voor de schade die veroorzaakt wordt door iemand die op eigen initiatief ondersteuning biedt aan een andere cliënt dan zijn naaste.

Stel: de cliënt glijdt uit de tilband, valt op de grond en kneust een enkel. Dit kan jou en de organisatie niet worden aangerekend. Dat is wel het geval als je wist dat de mantelzorger niet met de tillift overweg kon en als je verzuimd hebt om passend te reageren, bijvoorbeeld door dit met de mantelzorger te bespreken.

Grenzen verkennen

Niet alleen juridische kaders bepalen de invulling van het samenspel tussen informele en formele zorg en ondersteuning, maar ook het perspectief van waaruit je als organisatie, medewerkers, cliënten en mantelzorgers naar het samenspel kijkt. Wat is je visie op goede zorg? Wie staat er aan het roer: de formele zorg, de cliënt en zijn omgeving of samen? Waar sta je nu, waar wil je naartoe? Hoe kom je daar? Welke kansen, mogelijkheden en aanvaardbare risico's signaleer je? Welke regels stel je nu? Hoe doe je recht aan de wensen en vaardigheden van de diverse betrokkenen? Samen verken je de grenzen en werk je aan het versterken van de kwaliteit van leven van cliënten.

De tekst in deze handreiking is gebaseerd op de notitie ['Grenzen verkennen. Wettelijke en juridische aspecten in het samenspel tussen informele en formele zorg'](#). C. Scholten, Vilans 2016.